

Poznań, 17.06.2026

WNIOSEK
o przyznanie „MEDALU im. T. VETULANIEGO”
Prof. dr. hab. Jackowi Wójtowskiemu

Uzasadnienie wniosku:

1. Krótka charakterystyka Kandydata:

Profesor Jacek Wójtowski urodził się 16.01.1956 roku w Poznaniu, gdzie w roku 1974 roku ukończył VI Liceum Ogólnokształcące im. Ignacego Jana Paderewskiego. Tego samego roku, po zdaniu matury i egzaminów z języka niemieckiego, rozpoczął studia w Niemczech na Uniwersytecie w Rostocku (Wydział Nauk o Zwierzętach). Po ukończeniu studiów w 1978 roku wrócił do kraju podejmując pracę na stanowisku asystenta w Katedrze Hodowli Owiec, na ówczesnym Wydziale Zootechnicznym Akademii Rolniczej w Poznaniu. W roku 1986 uzyskał stopień doktora a w 2000 doktora habilitowanego nauk rolniczych. W 2005 roku otrzymał tytuł naukowy profesora nauk rolniczych. Przez cały okres aktywności zawodowej był związany z Uniwersytetem Przyrodniczym w Poznaniu. Na emeryturę przeszedł w listopadzie 2024 roku.

W okresie zatrudnienia na Uczelni pełnił m.in. funkcje: kierownika Katedry, prodziekana ds. nauki, uczelnianego koordynatora Programu Stypendialnego Unii Europejskiej Leonardo da Vinci i przewodniczącego Komitetu Redakcyjnego Wydawnictwa. Był także aktywny w działalności organizacyjnej poza Uczelnią, będąc m.in. członkiem Sekcji Nauk o Zwierzętach Hodowlanych (Sekcja P06Z) Komitetu Badań Naukowych w 2004 roku oraz w 2005 roku Członkiem Zespołu Specjalistycznego Nauk o Zwierzętach Hodowlanych przy Departamencie Badań Naukowych podczas XXVIII i XXIX konkursu projektów badawczych. Istotne znaczenie w Jego rozwoju zawodowym odgrywała współpraca z zagranicą. Nawiązywaniu kontaktów zawodowych i naukowych sprzyjały częste zagraniczne wyjazdy studyjne, m.in. do Francji i Niemiec oraz staże naukowe w ramach niemieckiego programu stypendialnego DAAD. Były to: roczne stypendium naukowe (postdocs research scholarship) w Justus Liebig University Giessen /Frankfurt am Main, Institute of Animal Genetic (1988/89) oraz trzymiesięczny pobyt (visiting professor) w Martin Luther University Halle-Wittenberg, Institute of Animal Breeding (2001).

Pierwsze dwie dekady działalności naukowo-badawczej Kandydata zdominowały prace hodowlane nad poprawą efektywności mięsnego kierunku użytkowego owiec w Polsce. Najważniejszymi osiągnięciami tego okresu było współautorstwo w wytworzeniu dwóch nowych ras owiec - białogłowej owcy mięsnej i czarnogłowej owcy mięsnej, oraz współautorstwo w wytworzeniu 6. uznanych (z prawem wpisu do ksiąg zwierząt zarodowych), linii syntetycznych owiec.

Po roku dwutysięcznym i nawiązaniu współpracy z prof. Janem Pikulem (Katedra Mleczarstwa i Technologii Procesowej, Wydział Nauk o Żywności i Żywieniu UPP), Kandydat w coraz większym zakresie realizował prace z mlecznego użytkowania zwierząt. Dotyczyły one projektowania cech jakościowych produktów mleczarskich o zwiększonej wartości prozdrowotnej, otrzymywania innowacyjnych produktów z „non bovine milk” (mleko kozie, owcze, klaczy) i zwiększania wartości prozdrowotnej produktów mleczarskich poprzez wykorzystanie naturalnych składników bioaktywnych. Badania z zakresu cech funkcjonalnych mleka różnych gatunków zwierząt gospodarskich pozwoliły m.in. na opracowanie receptur

technologicznych wytwarzania innowacyjnych produktów na bazie mleka owczego, koziego i mleka kłacz. Badania te realizowano w ramach dwóch dużych projektów badawczo-rozwojowych: „BIOFOOD – innowacyjne, funkcjonalne produkty pochodzenia zwierzęcego” Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka oraz grantu NCBiR „Opracowanie wytwarzania innowacyjnych wyrobów z mleka koziego wyprodukowanego w oparciu o krajowe źródła paszy białkowej z wykorzystaniem roślinnych substancji biologicznie czynnych i naturalnych probiotyków”. W okresie aktywności zawodowej Kandydat brał udział w realizacji 14. projektów badawczych, w dwóch z nich był kierownikiem a w czterech głównym wykonawcą.

Profesor Jacek Wójtowski jest autorem/współautorem dwóch patentów, 17. rozdziałów w podręcznikach i książkach naukowych oraz 250 innych publikacji: oryginalnych prac twórczych, monografii, komunikatów i doniesień naukowych, artykułów popularnonaukowych i instrukcji wdrożeniowych. 67 oryginalnych prac twórczych opublikowano w czasopiśmie JCR. Ich aktualne wskaźniki bibliometryczne (baza Scopus): H-index: 20, liczba cytowań: 1276. Kandydat jest redaktorem naukowym pierwszego w Polsce podręcznika naukowego z zakresu hodowli i chowu kóz. Wydany w 2013 roku podręcznik „Hodowla, chów i użytkowanie kóz” został wyróżniony Nagrodą Główną Stowarzyszenia Wydawców Szkół Wyższych w konkursie na najlepszy podręcznik akademicki. Drugie wydanie podręcznika ukazało się w roku 2017, a trzecie w 2021. Był promotorem czterech dysertacji doktorskich i 26 prac magisterskich, w tym nagradzanych na konkursach na najlepszą pracę magisterską Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego.

Profesor Wójtowski był współorganizatorem sześciu polskich i zagranicznych konferencji naukowych, a wyniki swoich badań prezentował na 26. zagranicznych sympozjach i konferencjach naukowych (Niemcy, Włochy, Hiszpania, Grecja, Francja, Holandia, Norwegia, Węgry).

Członkostwo w zespołach redakcyjnych czasopism jest nobilitacją działalności naukowej każdego uczonego. Kandydat był/jest członkiem komitetów redakcyjnych licznych czasopism naukowych, w tym także z listy JCR, takich jak: Archives of Animal Breeding (2004-2004, De Gruyter, ISSN 0003-9438, IF=2.1); Annals of Animals Science (od 2005, De Gruyter, ISSN 1642-3402, IF=2.2); Animals (od 2018, MDPI, ISSN 2076-2615, IF=2.7). Od 2024 jest redaktorem bloku tematycznego (topic editor) rozpraw naukowych i artykułów przeglądowych “Advances in Animal-Derived Non-Cow Milk and Milk Products” dla pięciu wysoko indeksowanych czasopism: Foods (IF=5.1); Nutrients (IF= 5.0), Agriculture (IF=3.6); Dairy (IF=3,1) i Animals (IF=2.7). W okresie dwóch ostatnich lat blok tematyczny zanotował oglądalność na poziomie 85 000 odsłon i logowań internautów z całego świata i znacząco przyczynił się do popularyzacji wiedzy na temat non bovine milk.

Kandydat ma także znaczące dokonania w praktycznej działalności hodowlanej - organizacji i prowadzeniu stad owiec i kóz. Wybierał i zakupywał za granicą materiał hodowlany do prac nad wytworzeniem rodzimej, mięsnej rasy kóz (Niemcy, koza burska). Sprowadził z Niemiec do Polski selekcjonowane w kierunku wysokiej mleczności owce fryzyjskie, inicjując działalność fermy mlecznej Romana Kluski (Nowy Sącz). Współorganizował import 120 zarodowych owiec rasy Biała Masywu Centralnego, będących darem Francuskiego Związku Hodowców Owiec dla Fundacji Pomocy Wzajemnej Barka w Chudobczycach k. Pniew. Aktualnie stado liczy 300 matek. Zwierzęta obsługują mieszkańcy Ośrodka Pomocy Społecznej. Za osiągnięcia naukowo-badawcze i prace wdrożeniowe Profesor otrzymał m.in. Srebrny Krzyż Zasług (2007), Medal 100-lecia Uniwersytetu Poznańskiego (2019) i Odznakę Honorową Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego (2021).

Dokonania Kandydata na rzecz ochrony i zrównoważonego użytkowania zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich:

1. W latach 2002-2014 profesor Wójtowski był członkiem Komisji Ekspertów Krajowego Ośrodka Koordynacyjnego ds. Zasobów Genetycznych Zwierząt. Jest współautorem opracowania programów hodowli zachowawczej dla owcy wielkopolskiej i merynosa polskiego starego typu.
2. Brał aktywny udział w projekcie odtworzenia populacji owiec rasy leine w pierwotnym typie w Niemczech (lata 1995-2000). Projekt był realizowany we współpracy z Instytutem Hodowli Zwierząt Uniwersytetu w Halle, Związkiem Hodowców Owiec w Saksonii i Turynгии, Niemieckim Towarzystwem Ochrony Przyrody (NABU-Deutschland). Owca rasy leine jest jedną z najstarszych niemieckich ras owiec. Pragnąc poprawić jej cechy mięsności, od połowy dwudziestego wieku była kojarzona z trykami mięsnej rasy Texel. Doprowadziło to do wyginięcia populacji pierwotnej. Pod koniec dwudziestego wieku jedynym ośrodkiem utrzymującym owce rasy Leine w pierwotnym typie była Polska. Trafiły one do naszego kraju po drugiej wojnie światowej z Republiki Federalnej Niemiec w ramach reparacji wojennych. Dobór materiału zarodowego miał miejsce w Ośrodku Hodowli Zarodowej w Cerkwicy (woj. zachodniopomorskie) – wówczas jedynym stadzie leina w Polsce. Udało się dobrać i zakupić materiał zarodowy (61 maciorek i tryków) dla stad w Saksonii i Turynгии. W ten sposób uratowano cenną pulę materiału genetycznego, gdyż w lutym 2002 roku doszło do tragicznego w skutkach pożaru owczarni, w wyniku którego spłonęło ponad 600 maciorek i tryków różnych ras, w tym wszystkie owce rasy leine.
3. Kandydat był inicjatorem i współorganizatorem czterech międzynarodowych, polsko-niemieckich konferencji naukowych, organizowanych przez Uniwersytet w Halle (Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg), Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie i Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu. Odbyły się one w: 2001 roku w Poznaniu, 2004 roku w Warszawie, 2006 roku w Lublinie i w 2007 roku w Iden (Saksonia Anhalt, Niemcy). W konferencjach uczestniczyli naukowcy z najważniejszych ośrodków akademickich prowadzących badania nad małymi przeżuwaczami z Niemiec, Austrii, Szwajcarii i Polski. Recenzowane prace, w tym z zakresu ochrony i zrównoważonego użytkowania zasobów genetycznych owiec i kóz, zostały opublikowane w angielskojęzycznym, indeksowanym czasopiśmie Archive of Animal Breeding (Archiv für Tierzucht).
4. Jest redaktorem naukowym pierwszego w Polsce podręcznika akademickiego o hodowli i użytkowaniu kóz. Podręcznik był wielokrotnie wznawiany (trzy wydania) i został uhonorowany Nagrodą Główną Stowarzyszenia Wydawców Szkół Wyższych. Ta wieloautorska publikacja jest poświęcona także zagadnieniom ochrony ginących ras kóz na świecie i działaniom mającym na celu odtworzenie pierwotnych polskich ras kóz: kozy karpackiej, sandomierskiej i kazimierzowskiej.
5. Od listopada 2025 bierze udział w innowacyjnym projekcie prof. Piotra Tryjanowskiego (Katedra Zoologii, UPP) terapeutycznego stada wrzosówek polskich, realizowanym we współpracy z organizacją One Health Polska w Kowanówku (powiat Oborniki, woj. wielkopolskie). Udział Kandydata w projekcie polegał na wyborze zwierząt do animaloterapii, pomocy doradczej w zakresie ich utrzymania i pielęgnacji, a także promowaniu rodzimych ras owiec w prasie, radiu i telewizji. Projekt w Kowanówku stanowi model integracji tradycji z innowacją: wzmacnia narrację o rasach rodzimych, wspiera długofalową odbudowę pogłowia owiec i proponuje nowy sposób myślenia o opłacalności ich chowu. Projekt o ogromnym medialnym oddźwięku. Wiele osób po raz pierwszy

dowiedziało się o owcach – wrzosówkach. Dla wielu z nich nowym pojęciem było określenie „hodowla zachowawcza”. Projekt, poprzez przykład, przyczynia się do popularyzacji starych, rodzimych populacji zwierząt gospodarskich, które, po latach zapomnienia zasługują na większe uznanie.

6. Zainteresowania badawcze Kandydata obejmowały także zagadnienia związane z mlecznym użytkowaniem klaczy. Mleko do badań było pozyskiwane od różnych ras koni utrzymywanych w Polsce. Unikalne badania z zakresu składu tłuszczowego przeprowadzono także na próbach siary i mleka pobieranych w okresie sześciomiesięcznej laktacji od klaczy konika polskiego utrzymywanych w hodowli zachowawczej w Stacji Badawczej PAN w Popielnie na terenie Puszczy Białowieskiej. Wyniki badań opublikowano w 2008 roku w czasopiśmie Journal of Dairy Research, Cambridge University Press.

Biorąc pod uwagę wybitny dorobek naukowy oraz hodowlany prof. dr. hab. Jacka Wójtowskiego, a w szczególności działalność na rzecz zachowania bioróżnorodności i hodowli zachowawczej ras owiec i kóz, wnioskuję o uhonorowanie Kandydata medalem im. Tadeusza Vetulaniego.

W imieniu Władz Wydziału Medycyny Weterynaryjnej i Nauk o Zwierzętach Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, wniosek przygotował prof. dr hab. Piotr Ślósarz, członek Rady Naukowej Dyscypliny Zootechnika i Rybactwo.

PROREKTOR ds. STUDIÓW

prof. dr hab. Piotr Ślósarz